

Franca Treur
Dorsvloer vol confetti

2010
Stichting Uitgeverij XL
Den Haag

Een nachthutje in de komkommerhof

's Winters zijn de zondagen het snelst voorbij. Als de dominee om vier uur de middagdienst afsluit met de zegen voor weer een hele week, vliegen ze alle zeven naar het fietsenkot. 'Om de poten te breken,' zegt de vader. 'Daar komen nog eens ongelukken van.' Dat zegt hij altijd: 'Daar komen nog eens ongelukken van.' Net als: 'Als je brokken maakt, ik betaal niks hoor.'

Het gaat erom wie het eerst thuis het klinkerpad op rijdt. De eerste noot van het uitleidend orgelspel geldt als startschot. Omwille van het fatsoen wordt de etappe van de kerkbank naar het fietsenkot nog snelwandelend genomen, maar eenmaal op de fiets zijn er geen beperkingen meer. Dan gaat het slalomend door het uitwaaiierende kerkvolk, langs mannen in pak en vrouwen met vrome gedachtes, langs kleine meisjes die bang voor hun wielen opzij springen, langs opgeschoten jongens die niet te beroerd zijn om hen uit evenwicht te brengen.

Voorbij de bocht kunnen ze dan eindelijk in de hoogste versnelling langs de vliedberg en recht op de blonde duinkammen af. Wanneer ze door de eerste gemotoriseerde kerkganger worden ingehaald, moeten ze minstens voorbij het pestbosje zijn. Een groepje bomen waar ze nooit mogen spelen, omdat

er oude koeien onder begraven liggen die aan iets besmettelijks zijn gestorven.

Op het wegje waar ze aan wonen waait het altijd. Een zoute zeewind die tegen hun voorhoofden beukt en die van hun haren vettige strengetjes maakt. Vlak bij het hofhek van hun boerderij gaat degene aan kop, die niet meer kan worden ingehaald, achteloos recht-op zitten, een hand losjes in de jaszak. La-la-la.

Katelijne klaagt dat ze nooit kan winnen omdat zij meer wind vangt dan de jongens door de plastic zak met haar hoedje aan het stuur, die soms als een razende tekeergaat. En door haar wapperende rok, die dan zo bol staat als landbouwplastic dat over kuilgras wordt gespannen. 'Dan kun je er ook voordeel van hebben,' zeggen de broers, maar als de wind haar in de rug duwt en onder haar door komt, heeft ze twee handen nodig om te zorgen dat niemand haar witte onderbroek ziet.

Zeven uithijgende kinderen, met zandkleurige haren en in de ooghoek het beginnetje van een traan van de harde wind. Drie jongens, Katelijne en weer drie jongens. De familie Minderhoud. Ze verdringen elkaar bij de achterdeur, om na de vader, die als enige de sleutel heeft, het eerst naar binnen te gaan. Ze hebben natuurlijk ook namen, maar op 't dorp zeggen ze 'de jongens van Arjaon en Rina' en zelf zeggen Arjaon en Rina voor het gemak gewoon 'de

jongens'. 'Denk eraan, jongens, vanmiddag naar de tandarts, dus goed je tanden poetsen.' 'Jongens, doe je goede goed aan; over een halfuur begint de kerk.' Alleen als de vader zegt: 'Jongens, geven jullie de koeien eten?' weet Katelijne – afijn, weet iedereen zonder dat het ooit is uitgesproken, dat Katelijne haar overall en klompen onaangeroerd kan laten staan. Werkorders krijgt Katelijne van de moeder en complimenten krijgt ze wanneer de orders niet nodig zijn geweest, als de moeder boven komt en alle bedden al opgemaakt aantreft en als de wc al glimt nog voordat de moeder haar de soda wijzen kan. De moeder maakt niet graag woorden vuil aan huishoudelijke aangelegenheden.

Klinkt het: 'Jongens, aan tafel', dan schuift als laatste ook Katelijne aan, die nog gauw controleert of er wel voor iedereen bestek ligt. Tijdens de kortdurende maaltijd gaat het al gauw over landbouwminister Braks, over percentages vet en eiwit, over vijfhonderd gulden voor een kalf, de wagens inspannen om naar het land te gaan met wel of geen kooiwielen aan de trekker en over niet al te veel gasolie meer in de tank. Aan Katelijne, die nooit in dit soort gesprekken betrokken wordt, gaan ze grotendeels voorbij, terwijl ze in haar hoofd haar eigen wereld heeft, sterk afhankelijk van welk bibliotheekboek ze aan het lezen is. De jongens leren niet naar haar te luisteren, om de

eenvoudige reden dat ze naar hun maatstaven nooit iets interessants te melden heeft.

Maar op zondag wordt er niet gewerkt en gaan de gesprekken over de preek – althans, onder de koffie na de dienst. En dan laten de jongens het graag over aan Katelijne, die daar behoorlijk de schurft aan heeft, want het is altijd lastig praten over de weg naar het heil wanneer die gekend wordt met het hoofd, maar niet met het hart. Ter versterking van het lichaam zijn er sesamcrackers met kaas, die de vader klaarmaakt, omdat het zondag is. De rest van de week is de keuken van de moeder. Op zondag wordt er om twaalf uur niet gegeten, want dan hebben ze nog niets gedaan waar ze honger van hebben kunnen krijgen. Op de vieruurcrackers vallen ze aan als boerderijkatten op een pannetje melk.

‘Weer ’n ouwe schriever,’ zegt de moeder terwijl de sesamzaadjes op het plateau van haar borsten vallen. Wanneer er geen dominee is, zoals meestal – want daar zijn er standaard te kort van in hun kerkverband – wordt er een preek gelezen. Het liefst een uit een ver verleden, toen de tijden beter waren en Gods kinderen talrijker.

‘Ja-a,’ zegt de vader dan, met een snor die nat is van de koffie. ‘Maar het is nog steeds actueel, of niet soms?’ En dat beaamt de moeder weer. Het is de vaste aan-

loop naar het echte werk: ‘Wat waren z’n punten, jongens?’ Hij wijst altijd eerst naar de tweeling. Dat kan-ie wel doen, maar die weten het toch niet. Die kun je op z’n hoogst vragen hoeveel snoepjes ze hebben gekregen en ook daarvoor hebben ze nog hun vingers nodig. Daarna vraagt hij het aan de groteren en Katelijne helpt hen uit de brand, in de hoop daar eens een dankbare blik voor terug te krijgen. Zoals dat echter gaat wanneer de gewenning optreedt: het wordt allang niet meer opgemerkt; alleen wanneer ze het laat afweten trapt deze of gene haar nog eens tegen de schenen.

Als ze de punten kan zeggen, denkt de vader dat ze goed naar de preek heeft geluisterd, hoewel die punten alleen een kwestie is van aan het begin even op-letten; het zijn er meestal maar drie, en ze herzeggen ze vaak ook nog. Wat ze tijdens de preek met haar gedachten doet of wat de gedachten met haar doen, staat daar volledig los van.

Vanaf de tweede kop koffie praten de vader en de moeder over andere dingen dan de preek en begint dus het vrije gedeelte van de zondag. Alles met vrij erin is altijd beter dan dat wat eraan vooraf is gegaan. Op kerstavond zit de volle kerk ongeduldig te wachten op het vrije verhaal, dat verschrikkelijk spannend is, vergeleken met de herders of de wijzen

uit het Oosten, en het is ook heel goed dat ze vrij zijn van de Duitsers. Al zitten er 's zomers nog genoeg op het eiland om aan hun vrouwen te laten zien waar vroeger hun hoofdkwartier zat en hoeveel potjes kaarten ze in die en die bunker hebben gespeeld – je weet wel met kameraad zus en zo over wie ik je nog heb verteld, voor ze zich met een schorre keel van al dat lullen op een strandlaken laten zakken.

De kleintjes zijn het ongeduldigst en doen het eerst hun laarzen aan – lang zullen ze niet meer klein blijven, want melk en lucht zijn ervoor nodig om de hoogte in te schieten en van beide is er in overvloed – en ze jagen (hop, toe maar, vort, allee) de koeien naar het vak waar ze moeten wachten tot ze gemolken worden. De vader rolt een sjekkie en zet de melkmachine aan. De groten leggen voer neer aan de kant waar de koeien straks geleege weer uit zullen komen. Alleen Rogier, de oudste, helpt de vader in de melkput, want met meer dan twee loop je mekaar maar in de weg.

De moeder leest de *Saambinder*, een blad dat ze van de oma krijgt als die het uit heeft (zoals alle bladen en kranten die de vader en moeder lezen) en waar slechts één minuscuul plaatje in staat, van een opengeslagen bijbel. Katelijne leest liever de *Gezinsgids* of de *Terdege*. Daar zitten ook plaatjes van bijbels

in, maar ook van dieren en van de koningin en de prinsen.

De moeder vraagt vaak aan Katelijne wat ze van de prinsen vindt, vooral van de oudste als hij op de foto staat met een grote marinepet op, maar Katelijne leest liever het vervolgverhaal dan dat ze naar de prinsen kijkt. En als ze het uit heeft, gaat ze Duyvis-pinda's eten bij de oma, die op hetzelfde erf woont en ook maar alleen is. De opa van Katelijne is nog de opa van de tweeling geworden, maar die van Lourens al niet meer. Hij is gestorven zonder dat hij door de Heere is bekeerd en hij is wat de oma betreft het niet meer levende voorbeeld van wat er met je gebeurt als je je bedrijf belangrijker vindt dan je zaligheid. Daarom komt ze pas met de pindabus op de proppen als ze een verhaal uit de Bijbel heeft voorgelezen. Of twee.

Wie nat wil worden moet in de regen lopen. Wie zalig wil worden, moet de middelen gebruiken: de Bijbel lezen, naar de kerk gaan en naar de catechisatie. De zaligheid is er niet mee te verdienen, maar de Heere mocht er in zijn lankmoedigheid nog eens iets van komen te zegenen.

Katelijne weet dat ze de oma geen groter plezier kan doen dan door 'verder' te zeggen als ze klaar is met een verhaal. Dan denkt de oma dat de Heere heel misschien al bezig is om een zaadje te laten ontkie-

men in haar hart. Wat zou het een wonder zijn, want van Gods kinderen worden er nog maar weinig meer gevonden. Hoewel het heel speciaal voelt als de oma dat van haar denkt, moedigt Katelijne haar meestal niet aan om door te lezen. De verhalen zijn bekend, en ze is eerlijk gezegd meer geïnteresseerd in het handje zoute pinda's.

De broers komen ook om beurten langs, hun wangen blozend roze van de buitenlucht. Zij houden alleen hun hand op tot oma hem vol heeft gedaan – 'apekezen, wat hebben jullie toch grote handen', zegt ze altijd, ook bij de kleintjes, dus ze zegt maar wat – en dan smeren ze hem meteen weer naar de koeien. Eindelijk durft Katelijne tegen de oma te zeggen dat ze het 'een beetje oneerlijk' vindt dat de jongens nooit hoeven te blijven luisteren en zij altijd. De oma begrijpt haar helemaal verkeerd. Ze zegt dat ze het ook jammer vindt voor de jongens.

's Avonds aan tafel leest de vader niet voor uit de gewone Bijbel, zoals hij altijd doet en waarbij je na twee verzen al aan iets anders denkt, behalve als het echt spannend is. Wanneer hij leest over de omzwervingen in de woestijn waarbij kwakkels uit de hemel neerdalen om de kinderen Israëls te spijzigen, of wanneer er water uit een rots komt, nadat ertegen gesproken is. Ze houdt van het verhaal van de hei-

dense profeet Bileam, die Israël komt vervloeken, maar uiteindelijk zegent, nadat zijn ezelin tegen hem had gepraat, van de slang van koper die zieken het leven redde als ze ernaar keken, en ze leeft mee met Rachab, de hoer die Jozua's verspieders het leven redde met een scharlaken koord.

Een groot deel van de Bijbel bestaat echter uit wetten, wijsheden en waarschuwingen, die saai zijn en onbegrijpelijk, maar de vader slaat niets over, zelfs de lange namenlijsten niet.

'Deze zijn de geboorten van Sem: Sem was honderd jaren oud, en gewon Arfachsad, twee jaren na den vloed. En Sem leefde, nadat hij Arfachsad gewonnen had, vijfhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren. En Arfachsad leefde vijf en dertig jaren, en hij gewon Selah. En Arfachsad leefde, nadat hij Selah gewonnen had, vierhonderd en drie jaren; en hij gewon zonen en dochteren.' En ook die Selah gewon kinderen en zijn kinderen gewonnen er ook weer. Al die geslachten staan erin.

'Wat werd iedereen oud in die tijd, hè?' verzucht de vader verlangend. De kinderen begrijpen wat hij bedoelt. Als er iemand is die een extra eeuw zou kunnen gebruiken, is het de vader; er is werk genoeg. Maar op zondagavond blijft de Statenbijbel dicht en leest de moeder voor uit de kinderbijbel. Dat mogen ze van de vader eigenlijk niet zeggen, kinderbijbel,